

Högre elpriser även med kärnkraft

Sverige har genom god tillgång på billig vattenkraft under en lång tid haft lägre elpriser än flertalet andra länder i Västeuropa. Det har satt sina spår i industrins struktur och produktionsteknologi och är en anledning till att Sverige har en förhållandevis stor andel elintensiv industri. Sverige har – som det heter – haft en komparativ fördel i elintensiv produktion.

Men allt tyder på att den tiden är förbi. Kanske kan man säga att denna konkurrensfördel började försvinna redan i slutet av sextioalet och striden kring Vindelälven. Det stod då klart att våra vattenkrafttillgångar kunde betraktas som färdigexploaterade. De återstående orörda vattendragen värderades högt av en bred opinion. En fortsatt vattenkraftutbyggnad var därför samhällsekonomiskt tvelaktig. Expansionen av kraftsystemet måste i stället bygga på värmekraft, antingen fossilbaserad kondenskraft eller kärnkraft.

Satsningen på värmekraft – vare sig det gällt konventionell fossilbaserad kraft eller, som nu blev fallet, kärnkraft – innebar att marginalkostnaderna i det svenska kraftsystemet med tiden kom att bestämmas av samma kraftteknologi som i flertalet andra länder i Europa. Vid långsiktig jämvikt på kraftmarknaden, det vill säga när kapaciteten är anpassad till den kraftefterfrågan som erhålles med en tariffnivå baserad på kraftsystemets långsiktiga marginalkostnad, kommer de svenska elpriserna att ligga på samma nivå som i flertalet av våra konkurrentländer.

Denna förändring avspeglas delvis

i utvecklingen av det reala elpriset i Sverige. Efter att ha sjunkit markant under sextioalet, stabiliserades det reala elpriset under första hälften av sjuttioalet för att slutligen börja stiga under sjuttioalets senare del. Den betydande kapacitetsexpansionen fram till 1985 medförde emellertid ett tillfälligt andrum i anpassningen till internationella elprisnivåer. Sedan 1980 har det reala elpriset fallit. Med tanke på de senaste årens efterfrågeutveckling på elmarknaden är det rimligt att räkna med högre elpriser framöver och att de under nittioalet närmar sig de internationella elprisnivåerna.

Denna förväntade elprisutveckling beror inte på kärnkraftens eventuella avveckling. Även om vi till äventyrs behåller de befintliga kärnkraftverken, och dessutom tillåter investeringar i ny kärnkraft, kan vi räkna med en elprisutveckling som inte nämnvärt skiljer sig från den vi får om utbyggnaden av kraftsystemet i stället sker med andra teknologier än kärnkraft. Anledningen är att ny kärnkraft inte längre har någon större kostnadsfördel gentemot de huvudsakliga alternativen kol- eller naturgasproducerad el. Internationella beräkningar tyder snarare på motsatsen. I flera länder tycks kolkondenskraft vara billigare än ny kärnkraft. En indikation på detta är att regeringen Thatcher, i samband med att den brittiska kraftindustrin privatiseras, planerar att *ålägga* de blivande privata kraftföretagen att investera i kärnkraft. Man räknar med att privata kraftföretag annars av lönsamhetsskäl skulle undvika kärnkraft.

Det är därför dags att sluta upp med

att skylla de förväntade högre elpriserna under nittiotalet på den planerade kärnkraftsavvecklingen. De högre elpriserna, liksom de struktureffekter de kan leda till för elintensiv industri, är en följd av en anpassning till ett nytt långsiktigt jämviktsläge. Det har i sin tur bestämts av att svensk kraftproduktion i allt större utsträckning baseras på samma kraftteknologi, och därmed samma kraftproduktionskostnader, som i våra konkurrentländer.

Kärnkraftsavvecklingen kan dock

betyda att elprishöjningarna kommer några år tidigare än de eljest skulle ha gjort, särskilt om några reaktorer stängs redan i mitten av nittiotalet. Bortsett från detta består emellertid kärnkraftsavvecklingens samhälls-ekonomiska kostnad inte av högre elpriser, och därmed sammanhängande struktureffekter, utan av att man i förtid skrotar funktionsdugliga produktionsanläggningar med mycket låga rörliga kostnader. Och den avvecklingskostnaden är hög.

STEFAN LUNDGREN